

Achirana

Napsal Ing. Valdemar Navrátil

Sunday, 07 December 2008

Hudba tohoto tria má své kořeny v pianistovi, ovlivněném vytříbenou hrou Billa Evanse a současně určitou nesoustředěností a nervozitou Paula Bleye. Pokud však jde o kompoziční a improvizaci vášně, má svůj vlastní nenapodobitelný rukopis. Tak jako u mnoha nahrávek ECM, i zde je hodně volného hudebního prostoru a někdo by mohl říci, že se snad šetří za každou cenu, ale využití prostorovosti může být různé a toto uskupení ji vnímá jako kreativní architektonický prvek při tvorbě psané i spontánní kompozice. Je zde velké množství opakujících se rytmických vzorů, ale můžeme vnímat rovněž tzv. organizované ticho, což bývá pro alba vydaná ECM typické.

Přestože autorem větší poloviny skladeb je Vassilis Tsabropoulos, jeho účast na takovém projektu je vlastně debutem. Má však od koho čerpat zkušenosti, protože jeho spoluhráči jsou velmi protřelí hračovníci, pohybující se na tomto poli přes čtyři desetiletí a mající za sebou velké množství nahrávek v různorodých uskupeních.

Motorem tohoto tria je norský kontrabasista Arild Andersen, který svou všestrannost demonstruje již od 60tých let. Je vynikající ve free, jazz-rocku i v současných nových směrech. Po studiu hry na kontrabas u George Russella a následné vzájemné spolupráci, vystupoval v období 60tých let převážně na různých festivalech v Norsku. Zahraniční premiérou pro něho byly jazzové dny 1968 v Berlíně. Hned nato, až do roku 1973, spolupracoval s Janem Garbarkem, následně vedl různé kvartety ve kterých se objevili např. Paul Blay, Dave Friedman, Steve Kuhn, Jon Balke, Lars Jansson, Joe Farrell, a další. Během 80tých let pak nahrával s Johnem Taylorem a Billem Frisellem, vedl kvintet Masqualero, ve kterém působili J. Christensen, J. Balke, T. Brunborg a trumpetista Nils Peter Molvaer. Hostoval na sedmi desítkách alb převážně severských muzikantů, pod vlastní značkou vydal přes deset alb, převážně u firmy ECM. Naši pozorní čtenáři ho zajisté znají z alba Devotions, které nahrál společně s Ketilem Bjornstadem, a my jsme si ho také představovali. Zvuk jeho kontrabasu je však natolik neopakovatelný a pro mě fascinující, že jsem musel uvést alespoň těch pár vět navíc.

A nyní již k obsahu alba Achirana, vydaného v roce 2000 a nabízejícího 70 minut hudebního potěšení. Hned úvodní, stejnojmenná kompozice s velmi opatrným začátkem, nám názorně předvádí, co je to práce s tichem, do něhož občas zazní nějaký tón piana nebo jemný dotyk činelu. I kontrabas, který je zde v centru pozornosti, zní velice úsporně a využívá volného prostoru. S přibývajícím časem přece jen přibývá hudby a naléhavosti na úkor ticha, činely a basa zní důrazněji, žádnou pravidelnost zde však nenajdeme. Přesto nás dokáže po opakovaném poslechu doslova uhranout.

Následující Diamond Cut Diamond je znamenitou ukázkou toho, jak lze budovat harmonické napětí melodicky a uhlazeně, při současných změnách představ o čase, rytmu a trvání prostoru. Jakýsi pravidelný rytmus zde udržují perkuse střídavě s pianem a basou, jejíž tóny zní konkrétně, hluboce a velmi působivě. Rovněž činely nás zaujmou hmatatelností, přesností a zvláště v tichých pasážích jemností a barevností jednotlivých úderů. Určitý oddech a uvolnění nám poskytnou Valley, Song For Phyllis nebo Monologue, které nabízejí monotónní zvuk metliček v povědomém, téměř swingovém rytmu, táhlé tóny basy v doprovodu a klavír v hlavní roli. Avšak i při tomto klasickém schématu nás zaujme vynikající prostorové zobrazení jednotlivých nástrojů a úchvatná improvizaci pasáž kontrabasu v poslední jmenované.

Poněkud svižnější tempo, udávané činely a basou, nám nabízí Mystic. V první části si užíváme Tsabropoulosových improvizací, při nichž lze velmi hmatatelně lokalizovat hru levé a pravé pianistovy ruky, ve druhé se pak odváží k sólové improvizaci rovněž Anderson a přináší svůj nástroj ve skutečné velikosti až do našeho poslechového prostoru. Práci s chomáčem tónů basy, klavíru, nepravidelných úderů do činelů a všude přítomným tichem, ze kterého se postupně klube pravidelnější, pomalé tempo basy s činely a dokonce jakási melodická linka klavíru, přináší The Spell. Postupem času se nechává strhnout i umírněný Jon Marshall a rozeznívá tentokrát celou svou bicí soupravu, nejen činely. Pokud se dostává do popředí kontrabas, můžeme zřetelně vnímat jak pohyby prstů po hmatníku, tak spontánní hlasovou výpomoc samotného aktéra.

Dalším důležitým momentem na albu je She's Gone, Andersenova adaptace norské lidové písně do současné moderní podoby. Tak jako Tsabropoulos otvírá svou barevnou paletu, vkládá různé trylky do horních registrů piana, tak ani Andersenovi nic nebrání posouvat nápěv od důvěrně známého k více duchovnímu, neidentifikovatelnému a rozlehlému, prezentujícímu i sebemenší odstíny tónů a pauz. Je to opravdově krásné, stejně jako např. pařížské nahrávky Billa Evanse, melancholické, roztoužené, přesto plné života.

Po She's Gone přichází Fable, nabízející zvuk kontrabasu v hlavním nosném motivu skladby, který je

místy zdvojen hrou levé ruky pianisty, místy samotný, důrazný, rychlý, pevný, melodický i barevný současně. Je to album plné improvizací, kterým se nádherně oddává jak Andersen, tak Tsabropoulos. Vytvářejí spolu určitou barvu a stavbu, jakoby si mezi sebou předávali nějaké informace, zatímco Marshall se soustředí především na nosnou strukturu oddělených a organizovaných rytmických intervalů. To je způsob komunikace, přinášející do hudby poněkud pozměňenou realitu. Jinde zase melodický nápěv piana převládá nad rytmikou bicích, Andersen se zpočátku drží stranou, jakoby mapoval melodii, vypadá to, že tam skutečně není pro něho místo. Když však vstoupí do děje, stává se výrazným a vůdčím hlasem. Ano, takhle nějak vypadá jazz vysokého kalibru, pokud jde o vynalézavost.

Pro Tsabropoulose, který je o generaci mladší, tento debut určitě znamenal příznivý začátek jeho kariéry. Spolu s Andersenem nahrál později ještě alba Rarum a Triangle, na kterém se sešli opět ve stejném složení a pokusili se navázat na výjimečnost Achirany. V letošním roce se pak spolu s violoncellistkou Anjou Lechner, věnující se především klasické komorní hudbě, pokusili o symbiózu obou nástrojů na krásně zádumčivém albu Melos.

Pokud se jedná o zvukovou kvalitu, musím vyzdvihnout perfektní dopady paliček na činely a zvuk metliček u jinak nenápadných bicích, vynikající podání vysokých tónů klavíru, jemné, působivé, občas i silné a úderné. Lahůdkou je zvuk kontrabasů, rychlý, přesný, ohraničený, ale i hebký s oblymi dlouhými tóny, prostě skvostný a nenapodobitelný akustický nástroj. Nemohu jinak, než doporučit tento počín jako hlavní náplň dlouhých zimních večerů.

HiFi – Hlasy 9,5/10